

Petančič Davorin:

Svefe gore.

Povest.

»To je vse moje!«

Mara je hodila za njim in ga s strahom opazovala. Razumela je njegovo borbo in ni še čudila, da mu je strast po gruntu gledala iz oči.

»Teško je, Miha. Pa ostani!«

Ozrl se je in zardel pred njo. Odvrnil pa je z lažnjivim glasom malomarno:

»Ah, kaj se menim za vse to. Moje misli so daleč.«

Mara ga je prepoznala, da laže.

Stopil je v vrste in gledal berače. Novo vrsto so začeli pri spodnjem koncu. Miha je sedel pod trs in zrl po vrsti, kjer je Lojze držal brento. Dekleta so nosila škafe in izsipavala. Hihit je brnel z njihovih ustnic. Za drugimi je prinesla svoj škafo tudi Tončka. Smejala se je Lojzu v obraz, ko se je šalil z njo.

Miho je zbolel njen smeh. Saj se je njemu včasih tudi tako smejala.

Ne, ona ne sme vedeti, da mi je kaj za njo. Saj mu ni. Če bi mu bilo, bi jo že zdavnaj lahko vzela. Danes mu je čudno, da se sam ne razume. Razburja ga javorsko dekle in ne more odtrgati oči od nje. Vpade mu skušnjava, da bi šel doli in spregovoril z njo kako besedo. Pa ne: preveč bi ga bilo sram. Zdaj je pomogla Lojzu brento na rame. Kakor nje mu pred letom. Miha mora vstati, da se z Lojzom ne dobita. Ne bi mu mogel mirno pogledati v oči. Umakne se in zablodi proti hostam pod Rožco, ki so z rumenim listjem nasflane. Mahne jo v Vzdolec, kjer ajda cvete in diši.

»Ajdo sem jaz posjal!« ga boli. »Drugi jo bodo poželi.«

Prime za stebelce ga izruje in približa k sebi:

»Posejal sem te, na moji zemlji si zrasla, ki sem jo jaz obdelal. Čegava si? Moja, moja!«

Zmisllil se je na to, da bo drugi teden odšel. No, coj pa je sobota.

»Nedelja bo že?« se sprašuje, kakor da ne bi mogel verjeti. Krene od njiv, kakor da bi se trgala. Še s pogledi se poslavlja od njiv, oblitih s soncem. Bela dišeca ajda pa valovi v vetru in popeva šumljajočo pesem...

»Jaz sem jo posejal! Nič se ne bo izpremenila, ko bom odšel. Cvela bo in zorela. Kako zemlja nič ne čuti za človeka!«

Zavije, da bi šel domov. Na Lenčko misli in Maro. Doma ste. Morda bi se s katero kaj pogovoril, ko mu je tako tesno. Ko bi današnji dan, ko mu še ni treba iti, trajal na večno. Vedno enak in žalosten. Samo, da ne bi šel. Ko je stal na cesti od Osojnikovega križa, ga je zmotila dekliška pesem.

»Mara pase svinje pod hlevi.« Stopil je na rob poti in prodril s pogledom čez stara bukova debela do nje. Prej mu ni bilo za petje in ni nikdar opazil, kako lepo popeva Mara. Zdaj je dobro čutil bogastvo, ki vre iz duše Marine, kakor da bi se razodevala komu. Beseda nezapeta malo pove. V pesmi je sila.

Sence padajo na trate pod vrtom in se daljšajo. Svinje rijejo po travi in krulijo, Mara pa kroži pesemco. Od svete Gore odjekajo udarci svete pesmi zidarjev. Prebeljen stolp se sveti in novi zidovi se dvigajo.

Miha mre od hrepenenja. Žal mu je, da je dal sestri besedo, da gre. Ona jo je predala gotovo že drugim.

»Miha!« Tončka je rdeča ko rak. Pletenico ima na glavi z belo jesenco pokrito.

»Ti!« plane iz Mihe in se ujame, da ne zdrkne pod breg.

»Po večerjo grem,« gre Tončki težko, ko gleda njegov obraz.

36

»Gospodinja je že!« kriči v Mihi. »Lojzova bo žena in gospodinja na Gorah! Zdaj je izgubljena cela igra.«

Tončka se obotavlja, da bi šla, kakor da bi mu rada nekaj povedala.

Miha je ne more gledati. Pogledi na njo ga režejo v dušo.

Tončka je šla.

Mihi se silijo misli. Nekaj sovražnega je v njih proti Lojzu.

»On mi jo je prevzel!«

Nekdo mu daje grd nasvet:

»Ne daj grunta Lojzu! Mari ga zapiši ali Lenčki! Samo, da Tončka ne bo na Gorah za gospodinjo. Ali pa sam ostani, da jim prekrižaš lepe načrte...«

Misel zapeljuje Mihovo srce. Ta grda skušnjava govori vedno glasneje, vedno bolj jasno.

»Čemu pa prav za prav greš? Da osrečiš druge? Kdo te more siliti, da zavržeš svojo srečo? Zločin delaš nad samim seboj.«

Miha se je vdal.

Tedaj je zazvonilo na svetih Gorah.

Miha je stal trenutek na mestu in prisluhnil.

»Mene kliče!...«

Pognal se je domov.

»Miha, kaj se je zgodilo?« je planila Mara.

»Nič!«

Umil si je roke in si oblekel praznjo obleko. Prsti so se mu tresli, ko je zapenjal. Misllil ni na nič več. Vedel je, da mora iti na klic božji, ki so ga oznanili zvonovi. Tako je šel v srečo Janez in Pepa in bodo šli vsi k sreči le po klicu zvonov...

»Adijo, Mara!« je zaklical na pragu.

»Kam bežiš?« Prijela ga je za rokav in potegnila k sebi.

»Srečni bodite vsi! Lojzu pa reci naj Tončko vzame! Nič denarja ne sme imeti. Moj del je njen, grunt pa njegov.«

Stopil je čez prag, se pokrižal in se spustil pod breg.

»Miha!« se je oglasilo od praga.

»Miha!«

On je spoznal glas in bežal pred njim. Tončka je bila. Mara se je smejala:

»Vidiš, pa te je le rad imel!«

Tončka je slišala Mihovo oporoko...

Ko so se v nedeljo gorski odpravljali k maši, jih je Mara zbrala vse tri okoli sebe in rekla:

»Miha je odšel. V samostan. Vedla sem že davno, pa nisem povedala. Tudi vi molčite! Njegov del je Tončke javorske, ki naj bo gospodinja. Lojz, grunt je pa tvoj!«

Vsi so zazijali in se začudili:

»Da je Miha šel, ki mu je bilo samo za denar?«

Pa je šel res. Poslovil se je od očeta in Pepe na grobu in nastopil pot...

Na Javorje.

Zidali so vse do Božiča. Tedaj so pa delo ustavili. Začel je pritiskati mraz in zmanjkalo je denarja. Ko je dobil dekan Gietler sporočilo, da dela ne morejo nadaljevati, se je silno razžalostil. Premišljal je in si belil glavo, odkod bi dobil potrebnih sredstev. Čez zimo bi bilo potrebno spraviti skupaj visok znesek. Upanja pa ni bilo nobenega.

Janez je prišel, da bi se z gospodom pogovorila. Meta se mu je v veži umaknila naglo in se skrila, kakor da bi se ga bala.

»Meta!« jo je pozval Janez. »Kaj so gospod doma?«

»Le gor pojdite! V pisarni so,« je hitela iz kuhinje. Janeza je smeh spreletel:

»Glej jo babnico, pa je le izregljala!«

Dekan je luščil fižol v veliko košaro in molil rožnivenec.

»Janez, denarja je zmanjkalo, denarja!«

Janez je ostrmel:

»Kako? Da je denarja zmanjkalo?«

(Dalje sledi.)

Kino v starodavnih časih.

Iz Londona poročajo zanimive okolnosti, iz katerih sledi, da so že pred več tisoč leti ljudje poznali filmske slike in kinematografe. Res je, da na svetu ni nič novega. Ta stara resnica se vsak dan sproti znova izpričuje. Torej žive slike so pred več tisočletji že imeli in jih kazali na Kitajskem, kjer je brez dvoma doma najstarejša kultura, ki je še danes živa. Kitajske »filmske« slike sicer niso bile podobne današnjim filmskim slikam, ampak so bile nekake senčne slike, ki pa so se čudovito naglo in naravno premikale. Zato ni čudno, če so te slike na ljudi tako močno vplivale. Namesto sedanjega platna je bila razprostrta velika stena, narejena iz pergamenta. Namesto projekcijskega aparata pa je bilo sonce. Posamezne »filmske« slike so bile izrezane iz bivojve kože. Te slike so nataknil na dolge bambusove palce ter z njimi potem slike naglo premikali sem ter tja. Ker pa so sodelujoči ljudje, ki so slike premikali, bili skriti za steno, jih gledalci niso mogli videti, kar je nanje napravilo še večji vtis. Na Kitajskem so našli veliko število takih »filmskih« slik, o katerih strokovnjaki sodijo, da so bile narejene pred kakimi 7000 leti. Ugotovljeno pa je tudi, da so se nekakih »filmskih« slik posluževali tudi stari egiptovski žreči, ki so služili boginji Izidi. Po dolgoletnem trudu se je Angležu Vilfridu Dayu posrečilo, da je našel take aparate egiptovskih poganskih svečnikov, ki so jih porabljali pri svojih bogoslužjih. Anglež Day ima cel muzej starih »filmskih« aparatov. Kakor rečeno, to niso filmske aparature v današnjem pomenu, pač pa nekaki začetni poskusi, ki so stari nekaj sto let, nekateri pa tudi več tisoč let.

OGLASI
v „Slov. gospodarju“
imajo
najboljši uspeh!